

Comentariul operei Catastrofa scrisa de Liviu Rebreanu-a doua parte

Celelalte personaje, simple prezente episodice, servesc construirii unei opozitii, destul de schematice, cu protagonistul nuvelei. Alexe Candale, nationalistul sovina, si Emil Oprisan, propovaduitorul datoriei, ilustreaza optiuni antagonice si accentueaza dificultatea alegerii in cazul lui David Pop.

Discursul epic evolueaza liniar si cronologic pe doua planuri: cel al realitatii exterioare - razboiul vazut intr-o atmosfera sumbra si demitizata, si cel al realitatii interioare - planul constiintei eroului. Nuvela consta in descrierea ascendenta a unei crize, iar momentele acestei crize determina desfasurarea discursului epic.

Surprinderea proceselor de constiinta prin care trece eroul combina perspectiva exterioara a vocii naratoriale cu cea interioara a personajului. Astfel, observatia obiectiva ce inregistreaza reactiile si comportamentul eroului este completata de tehnicile introspectiei: monologul interior, retrospectia generata de memoria subiectiva.

Tehnica narativa rezumativa permite concentrarea actiunii si a parcursului vietii eroului. Totusi, in episoadele semnificative - revenirea in Ardeal, atacul final - perceptia interiorizata a timpului dilata evenimentele si permite aprofundarea dilemelor si framantarilor personajului. Limbajul metaforic si descrierile de natura sustin analiza psihologica si apartin vocii naratoriale: "Inima lui David era cuprinsa de un frig mare...", "I se parea ca in fata i se deschide o prapastie in care va trebui sa se rostogoleasca". Cuvinte-cheie, ce revin obsesiv, concentreaza semnificatiile textului: "datoria", "moartea", , frate", "roman", "intuneric", "lumina". Realizate in maniera simbolizanta, tablourile de natura prefigureaza viziunea sumbra asupra razboiului si creeaza corespondente cu zbuciumul launtric al eroului: "Soarele de-abia rasarit, se ascunse iarasi in panzisul mohorat de nouri ce inchidea vazduhul, din spate porni un bubuit inabusit, greu..." In prezentarea biografiei eroului si in unele comentarii naratoriale se simte un ton critic, chiar sarcastic, dincolo de obisnuita detasare in construirea frazelor: "Numai sangele rece il mostenise David din firea parintilor. Incolo nicio ambitie nu-l necajea".

Cu un material uman de serie, cum este David Pop, cu o constiinta ce ramane prinsa in mediocritate, nu se putea construi un destin tragic. Explorand implicatiile morale ale cazului acestui ofiter, scriitorul reuseste sa descopere totusi un nucleu dramatic: drama celui care nu a avut puterea de a transforma gandul inalt (dragostea pentru cei din neamul sau) intr-un act existential care sa-l sustina. Chiar daca se stinge cu un gand frumos pe buze si soarele il saruta pe ochii mari minunati, moartea lui nu este apoteotica, ci umilitoare.